

Az erőgépek hatalmas rombolást végeztek. (Fotó: Gyenes Kálmán)

Nyolcezer éves település Pitvaros határában A Körös-kultúra emberéről nem sokat tudunk A víztározó építésekor egy egész települést romboltak szét

Üzenetek a korai új kőkorszakból

A Pitvaros határában épülő víztározó földmunkálatainak nyomán értékes, időszámításunk előtti leletek kerültek felszínre. A Szegedi Móra Ferenc Múzeum szakemberei, Horváth Ferenc régész vezetésével a hét elején hozzáláttak a lelőhely feltáráshoz, noha az erőgépek óriási pusztítást végeztek. Egy egész települést semmisítették meg, csupán egyetlen házmaradvány ép, így ezt a piciny területet szeretnék hitelesíteni.

– Időszámításunk előtt az új kőkorszakban, 6000 táján a földben látható mélyedés magaspártján, egy akkor a termelő gazdálkodás első lépcsőit járó népcsoport élt itt – magyarázza az

első egy-két nap munkálatai alapján szerzett tapasztalatokat összegezve Horváth úr. – A földgyaluk szinte teljesen megsemmisítették a települést, mi azonnal szóltunk a kivitelezőnek, de már késő volt. Nyolctíz házfoltot számláltunk meg, de ezek már nem voltak feltárhatóak.

Milyen népcsoporthoz tartoztak a település lakói?

– Azt pontosan nem tudjuk megmondani, hiszen nem hagytak maguk után semmilyen írásos emlékek – az írás akkor még nem is létezett. Azt sem tudjuk, milyen nyelven beszéltek. A korábbi ásatások alapján viszont annyit tudunk róluk, hogy déli eredetű nép-

csoportról van szó. A régészet-tudomány Körös-kultúrának hívja őket, mert a Körös mentén kerültek elő az első, e korból származó lelőhelyek. Földmenő falú, nyeregretetős házakban laktak, s gabona-termesztéssel foglalkoztak.

Az építkezés módjából, a felhasznált épületanyagból sem tudunk meg többet?

– Sok mindent abból sem lehet megtudni. Az viszont újdonság, hogy ezen a ponton is előfordult a Körös-kultúra embere, hiszen a Körös-völgy és a Maros-völgy között ez eléggé ritka. Nagy folyók mentén sűrűn megtelepedtek, de ezekről távolabb már kevesebb lelet maradt ránk abból a

korból. Komoly tudományos eredmény az is, hogy egy topográfiai ponton ki tudjuk mutatni az újabb lelőhelyet.

Meddig terveznek dolgozni ezen a lokalitáson?

– Ennek a kis földterületnek a hitelesítésével, úgy gondolom, befejezzük, hiszen a települést elpusztították a gépek, ez a kis sziget maradt csak. Valószínűleg, a jövő héten már befejezzük.

Találtak már valami érdekességet?

– Semmi különösét, apró cseréptöredékeket, állatcsontokat, de még egyszer hangsúlyozom, forró nyomon járnak, hiszen nagyon az elején vagyunk még. A munkálatok során minden lehetséges. Sajnos, nem tudjuk megrögzőnezní a földet. Tulajdonképpen a hitelesítést szeretnénk elvégezni, hogy az adott időszakon belül, megközelítő pontos-sággal megtudjuk, mégis milyen korból való ez a település. A korai újkőkori időszámításunk előtt 6000 és 5000 között volt. A régészeknek ez az ezer esztendő is nagyon fontos. Minden további kutatás a feltárt eredményektől függ.

Mi lesz a lelőhely sorsa?

– Ha már víztározó épül, ilyen esetben csak azt lehet csinálni, az a legokosabb, ha a földtáratlan területet elárasztják vízzel. Aztán majd az utánunk következő nemzedékek folytatják, ahol mi ab-bahagytuk. Most mi csak mentjük a menthetőt.

A házmaradványtól mintegy 20 méterre, két fiatal „karpírgál”. Őket is megszóltuk.

Azt gondoltuk, hulladékgödör maradványaira bukkan-tunk – újságolja Erika, másodéves régész hallgató –, de eddig csupán cserépdarabkák kerültek elő. Arrébb is volt egy gödör, de azt széttúrták a gépek. Ott lényegesen több lelet volt.

Ha semmit sem találtak, miért ásnak tovább?

– Ki kell bontani a gödröt, soha nem lehet tudni, hátha itt van alatta az évszázad lelete.

T. T.

A Csodák-völgyében

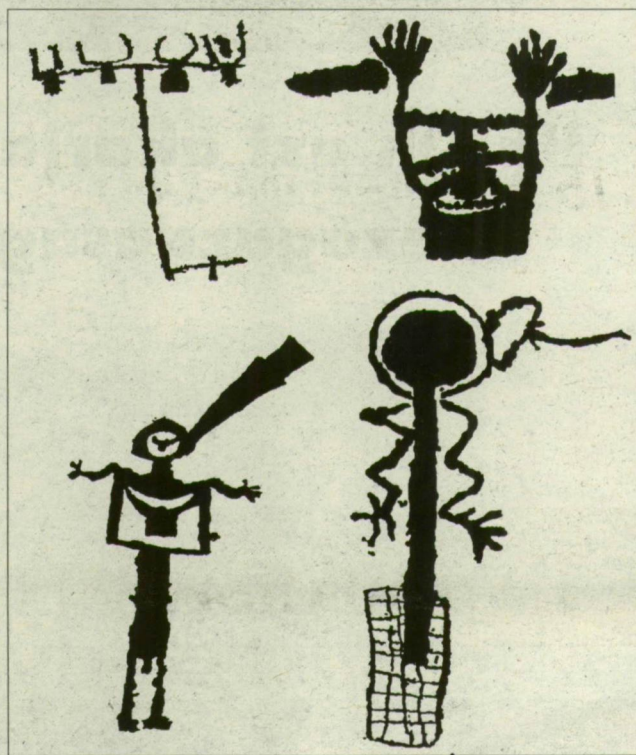
Franciaország délkeleti csücskében, Menton határvárosától 40 kilométerrel északra, a Tengeri Alpok vonulatában húzódik a Csodák-völgye. A 2800 méter magas Mont Bego csúcsa alatti térségben három hegyi tó tükre csillog, a Lac Lorg, a Lac de la Muta és a Lac Fourca tavaké. Itt van az a Csodák-völgye, amelynek sziklafalain és magányos szikláin 100 ezer véset, a grafitománias ember korai firkálási hajlamának nyomai maradtak az utókorra. A sziklavésetek zöme a bronzkorban készült. A régészek szerint igen sok alkotás Kr. e. 2000 és a Gall római idők között eltelt két évezredben készült. A véseteket bronz szerszámokkal, éles és kemény kővel készítették az itt élő pásztorok. A leggyakrabban előforduló motívumok: tör, háromszög és más geometriai formák, kerítés (karám), baltafej, szakállas ember. A vésetek mintegy felét a szarvasmarha ábrázolások

teszik ki, mindezek a hegyi pásztorkodásra utalnak. Mont Begoval szemben van a „Boszorkány szikla”. Ezen található az egyik különös véset, egy szakállas ember, amint felemelt kezekkel két baltát lóbál. A vésetek egy része már a korai kereszténység idején készült.

A Mont Bego titokzatos hegy, amely magába szívja a villámokat, így lehetséges, hogy környékén pogány áldozatokkal engesztelték ki időnként a „hegy szellemét”.

Mi újság itt napjainkban? Múzeumi szakemberek, régészek viaszmintákat vesznek le a legfontosabb vésetekből, hogy így örökítsék meg ezeket az utókorok számára. Sajnos, a turisták egyre gyakrabban megromlálják, a sziklákról igyekeznek levésni a sokezer éves emlékeket. Ezek a vésetek az idő vasfogyával szemben úgyahogy dacolni tudtak, a turista támadásokkal szemben azonban védtelenek.

Endresz István

Rajzolatok a Csodák-völgyéből

Levélféle...

Drága Gyerekem, igazad van, amikor lázadsz, hogy állandóan rádlőcsölik a húgod, s humócskázni sem tudsz a korodbeliekkel, mert „az a tetű folyton ott lóg rajtad”, fáradhatatlanul érvelsz, hogy nincs szükség a tanulásra, a szolfézsra, a banyára, az olvasásra, a furulyára, hisz’ ezek – szerinted – mellékes dolgok, amelyekre kár időt fecsérelni. Hiába próbállak meggyőzni arról, milyen csodás világ a zene világa, az irodalom nemkülönben, Te ebből egyelőre nem sokat értesz meg, mert kis tüskéid nem engedik közel magadhoz a szavaimat. Hajthatatlan vagy, akárcsak én, de egyelőre gyengébb is. Szeretném, ha tudnád, anyád, apád is volt lázadó tízéves, aki hol az iskolát akarta végleg abbahagyni, hol a szülői ház óvó-védő szárnyai alól szeretett volna kiszabadulni, szerencsére (?) sikertelenül. Szeretném, ha megmagyarázhatnám, mit jelent vállalni a gazdag lelkű, vékony pénztárcájú értelmiségi státust.

■

Jó volna látni, hogy örülsz annak, nem kell harcolnod a magyarságodért, bátran leírhatod két n-nel a neved, s nem csúfolnak ki a szomszéd gyerekek a helyestrásod miatt. Talán egyszer sikerül kiheverned azt is, hogy házat s hazát cseréltél, és nem érdeklődsz már olyan mohó kíváncsisággal otthon maradt osztálytársaid, barátaid felől. Egyszer talán majd nem figyelmeztetnek arra sem, hogy évvesszes vagy, mert nálatok, otthon, így iskolázták be a nebulókat. Egy felnőttnek szelektív a látása, hallása, érzékelése, majd később kirázod Te is a rosta likán a kellemetlen élményeket, lerázod magadról a most még ólomsúlyú nehezékeket, mint kutya a vizet, s ha napra mész, megszáradnak vizes kis tollacskaid, aztán újra tudsz repülni, de Ikarosz intő példája mindig ott lebegjen előtted! Hát Isten éltesen Fiam, boldog születésnapot!

Anyád

Magyar cserkészek a nagyvilágban Jelszó: „Légy résen!”

A cserkésztestvér

1. A cserkész egyeneslelkű, és feltétlenül igazat mond.
2. A cserkész híven teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazának és embertársainak tartozik.
3. A cserkész – ahol tud – segít.
4. A cserkész minden cserkésztestvérének tekint.
5. A cserkész másokkal szemben gyöngéd, magával szemben szigorú.
6. A cserkész szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket.
7. A cserkész feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik.
8. A cserkész vidám és meggondolt.
9. A cserkész takarékos.
10. A cserkész testében-lelkében tiszta.

Koroknay Károly

mátusok engedékenyebbek voltak. Kétségtelen, hogy a cserkészek egy világszövetség, a különböző JAMBOREE-kon rengeteg a hindu, a japán, a mohamedán – ezek közöttudottan jóval többen vannak, mint a keresztények –, tehát elfogadható a felekezeti alapokon való működés. Ennek történelmi hagyományai vannak, a Genfben működő Cserkész Világszövetség is elfogadta. E szövetség jelenleg mintegy ötmillió tagot számlál. Sajnos, legutóbbi rendeletük alapján egy nemzetnek egy szervezethez kell tömörülnie!

A külföldi magyar cserkészekkel a kiállításon nagyon jó kapcsolat alakult ki. Itt született meg

az ötlet, hogy egy páratlanul mondható iratgyűjtemény Magyarországra, Szegedre kerülhet. Ez a gondolat napjainkra már realizálódott, és a Külügyminisztérium segítségével megérkezett az első huszonnyolc láda, amely 1945-től tartalmaz minden iratot, levelet, fényképet, egészen mostanáig a külföldi magyar cserkészekkel kapcsolatban. Köszönhető pedig mindez Bodnár Gábornak, aki egy New York melletti, kis városban lakásából irányítja az egész világon emigrációban élő magyar cserkészcsapatokat. Ezeket az iratokat pincéjében raktározta eddig, s ez a felbecsülhetetlen értékű dokumentum kerül, kerül

most Szegedre. A dolog pikantériája, hogy az Országos Széchényi Könyvtár nem tartott igényt az anyagra.

Marosvári Attila, az est vendége többször járt Amerikában az iratok hazaszállításával kapcsolatosan. Ilyen alkalomok élményeit velünk megosztva tudtuk meg, hogy a korábban kisebb-nagyobb csoportokban élő magyarság az egzisztenciateremtés következtében lassan teljesen szétszóródik. Mindemellett megvan az igény az együttlétre, a nyelv a szokások megőrzésére. A szülők gyermekeiket mintegy 100-150 kilométeres körzetből szombatontként hétvégi iskolába viszik. Itt az íráson, olvasáson, néprajzi ismereteken túl délutánonként aktív cserkészélet folyik. Mindenképpen elismerés illeti azokat az amerikai magyar szülőket, akiknek fontos, hogy a gyerekek megtanulják a belehemes játékokat, hogy együtt legyenek, hogy magyarok legyenek!

Az est folyamán kiderült még, hogy déli régiókban 54 cserkészcsapat működik, megközelítőleg kétezeröttszáz aktív taggal. Arra a kérdésre, hogy van-e jövője a magyar cserkészletnek, egyértelmű a válasz: „Van! Rengeteg a feladatunk!” – ezt már Nagy Jánostól, a jelenlévő, fiatal csapatvezetőtől hallottuk, aki elmondta még, hogy nagyon sok segítséget, hasznos tanácsot kapnak az „öregektől”. Velük együttműködve talán sikerül újrateremtteni a múltból felsejlő, csodálatos érzést, élményt: a romantikát.